

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-4278/2014. számú ügyben
(Előzmény ügy: AJB-3937/2013)**

Előadó: dr. Dezső Adrienn

Az eljárás megindítása

A panaszos előadta, hogy tartozása állt fenn; ennek behajtása érdekében a hitelező végrehajtási eljárást indított ellene. Az eljáró végrehajtó elsőként a panaszos bankszámlája terhére nyújtott be átutalási megbízást, ezt követően a panaszos a fennmaradó tartozást elutalta a végrehajtó bankszámlájára. Ennek ellenére újból végrehajtási intézkedés történt mind a munkabér mind a bankszámlán lévő pénzösszeg terhére, a fennálló tartozást jóval meghaladó összegben.

A beadvány alapján felmerült az Alaptörvényben nevesített jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményéhez fűződő, illetve a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének, illetve közvetlen veszélyének a gyanúja. Erre tekintettel az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket. A vizsgálat eredményessége érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a/ pontja alapján megkerestem a hatáskörrel rendelkező önálló bírósági végrehajtót. A 2013. szeptember 17-én kelt megkeresésre az önálló bírósági végrehajtó nem válaszolt, ezért az AJB-3937/2013 számú jelentésben felkértem a Magyar Bírósági Végrehajtó Kamarát, hogy törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva intézkedjen annak érdekében, hogy a megkeresésnek a végrehajtó tegyen eleget. A jelentés kézbesítése után a végrehajtó rendelkezésemre bocsátotta az ügy iratanyagát és érdemben válaszolt a megkeresésre.

Az érintett alapvető jogok

- A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye. „Magyarország független, demokratikus jogállam.” [Alaptörvény B) cikk (1) bek.]
- A hatósági ügyek tisztességes intézése. „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.” (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bek.)

Az alkalmazott jogszabályok

- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.)
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.)

A megállapított tényállás

A beadványozó fennálló tartozásának érvényesítése érdekében az önálló bírósági végrehajtó 2013. március 18-án kelt, 85.000 Ft hatósági átutalási megbízást adott ki. A hatósági átutalási megbízás részbeni eredményességként 38.719 Ft-ot utalt el a hitelintézet a végrehajtónak 2013. április 19-én. A panaszos 2013. május 7-én befizette a fennmaradó összeget, 46.282 Ft-ot, mely összeg megérkezett a végrehajtó számlájára. Az önálló bíróság végrehajtó mindeközben a 2013. május 2-án kelt letiltásban felkérte az adós munkáltatóját, hogy az adós munkabéréből a fennálló követelést vonja le. A letiltás a postai feladószelvény szerint május 21-én lett postázva és azt a munkáltató május 24-én vette át. A letiltásról a végrehajtó értesítette az adóst is, a levél részére is május 21-én került postázásra.

A végrehajtó május 10-én kelt felhívásban 40.000 Ft hatósági átutalási megbízást is kiadott az adós pénzforgalmi számláját vezető hitelintézetnek.

A panaszos a letiltás átvételkor (2013. május 22.) azonnal jelezte a végrehajtó felé, hogy korábban már megfizette a teljes tartozást, ezt követően a végrehajtó gondoskodott a korábban tévesen levont összeg visszautalásáról, illetve a végrehajtást kérő részére a követelést fennmaradó részének elutalásáról, melyet egy 2013. május 7-én kelt „intézkedés kiutalás iránt” irat tartalmaz.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. A törvény 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint hatóság (ideértve a közszolgáltatást végző szervet is) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés k) pontja szerint az önálló bírósági végrehajtó, míg a d) pontja alapján a kötelező tagság alapján működő köztestület hatóságnak minősül. A Vht. 250. § (1) bekezdése szerint a kamara köztestület, és az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és az önálló bírósági végrehajtójelölt a kinevezésével, illetve a végrehajtó-helyettesi vagy végrehajtó-jelölti névjegyzékbe történő felvételével a kamara tagjává válik.

A fentiek értelmében az ombudsman vizsgálati jogosultsága egyértelműen kiterjed az önálló bírósági végrehajtó eljárására.

II. Az érintett alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során *autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek* felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának.

Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*.

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság.

A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak és előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alkotmányosan a jogintézmények. Az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák tehát a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet. [9/1992. (I. 30.) AB. határozat]”

Az Alkotmánybíróság szerint a tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, melyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

A tisztességes eljárás követelménye a hatósági ügyek intézése során túlmutat az eljárás legalitásán.

Az Alaptörvény XXIV. cikkének érvényesüléséhez nem elegendő, ha a hatóságok betartják az ügy elintézésére irányadó anyagi és eljárási jogszabályokat, hanem szükséges az is, hogy mind az egyedi ügyintézés, mind az arra irányadó jogszabályok segítsék az ügyféli jogok érvényesülését.

Álláspontom szerint a jogállamiság és az abból fakadó tisztességes eljárás követelményének nem csak a szabályozási szinten, hanem a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában is folyamatosan érvényesülnie kell.

III. Az ügy tekintetében

A Vht. 7. § (1) bekezdése tartalmazza a fokozatosság elvét a végrehajtási eljárásban, mely szerint a bírósági végrehajtás során a pénzkövetelést elsősorban a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből, illetőleg az adós munkabéréből, kell behajtani. Ha előre látható, hogy a követelést a munkabérre, illetőleg a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt összegre vezetett végrehajtással nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani, az adós bármilyen lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható. A Vht. keretei között a végrehajtást kérő rendelkezésétől függ, hogy az adós milyen jellegű vagyontárgyából kívánja követelésének végrehajtását. A bíróság a végrehajtási kényszer arányos, illetőleg fokozatos alkalmazása céljából a végrehajtást kérő rendelkezésétől az adós érdekében eltérhet.

A Vht. 58. § (1) bekezdése alapján, ha az adós a végrehajtó helyszíni eljárása alkalmával, illetőleg a végrehajtható okirat postai kézbesítésétől számított 15 napon belül nem fizette meg a tartozását, a végrehajtó az adós munkabérét letiltja, és ilyen módon lefoglalja. A letiltásban a végrehajtó felhívja az adós munkáltatóját, hogy az adós munkabéréből a letiltásban feltüntetett összeget vonja le, és – a felhívásnak megfelelően – fizesse ki a végrehajtást kérőnek, illetőleg kivételesen utalja át a végrehajtói letéti vagy más számlára. A végrehajtó a letiltást megküldi a munkáltatónak és a feleknek.

A Vht. 79/A. § (1) bekezdése alapján a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adóst megillető pénzösszeg teljes összegben végrehajtás alá vonható, kivéve a természetes személyt megillető pénzösszegeket, amelyek végrehajtás alá vonása a Vht.-ben meghatározott eltéréssel történik.

A rendelkezésemre álló iratokból megállapítható, hogy a végrehajtó panaszos 2013. május 7-én elutalt 46.282 Ft-os teljesítését figyelmen kívül hagyva 2013. május 21-én letiltást adott ki az adós munkáltatójának, május 10-án pedig ismét hatósági átutalási megbízást bocsátott ki az adós bankszámlájának terhére.

A 45-ös sorszámú végrehajtói ügyirat szerint az adós 46.282 Ft összegű befizetése május 7-én megérkezett a végrehajtó bankszámlájára. Nem egyértelmű, hogy a 43-as számú, 2013. május 7-én kelt végrehajtói iratban hogyan rendelkezhet a túlfizetés adós részére történő visszautalásról a végrehajtó, hiszen akkor még sem a munkabér letiltás sem a hatósági átutalási megbízása útján nem érkezett meg befizetés a végrehajtó letéti számlájára, amely a túlfizetést eredményezte volna (az egyik május 21-én a másik május 10-án került kiadásra). A rendelkezésemre álló iratokból nem állapítható meg, hogy a végrehajtó ténylegesen mikor rendelkezett a kiutalásról.

Mindezek alapján megállapítom, azzal, hogy az önálló bírósági végrehajtó figyelmen kívül hagyta azt a tény, hogy az adós a tartozását kiegyenlítette, és ennek ellenére további végrehajtási cselekményeket foganatosított a jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményével valamint a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez való joggal összefüggő visszásságot okozott.

Intézkedésem

A jelentésben megállapított, alapvető joggal összefüggő visszásság jövőbeni megelőzése érdekében, az Ajb. 32. §-a alapján

- felkérem az önálló bírósági végrehajtót, hogy a jövőben a végrehajtási cselekmények foganatosítása előtt győződjön meg a fennálló követelés pontos összegéről;
- felkérem továbbá a Magyar Bírósági Végrehajtó Kamara elnökét, hogy felügyeleti jogkörében eljárva tegye meg a szükséges intézkedéseket a hasonló mulasztások elkerülése érdekében.

Budapest, 2014. szeptember

Székely László sk.